

כדין הרגל שלא חלה אז אנינות, וכיון שכן הרי מותר לו להמשיך לעבוד מאחר ואינו 'אונן', ואין זה דומה לנעשה בעל-מום באמצע העבודה שסוף סוף הריהו 'בעל מום' עתה.

ובזה מובנת ההשוואה בין הנידונים בגמרא; כהן הדיוט באמצע העבודה, מאחר שאינו מיטמא למתו הרי זה כרגל אצלו, וא"כ דינו כדין כהן גדול אונן ומדין תורה מותר לו להמשיך לעבוד, אלא שרבי יהודה אוסר מגזרה דרבנן, ואם כן כיצד אתה אומר שלדברי רבי יהודה מביאים את הכהן הגדול מביתו לעבוד, והרי רבי יהודה גוזר אפילו כשהיה עובד במקדש [שאו דינו ככהן גדול] שלא ימשיך לעבוד. (עפ"י אבי עזרי ביאת מקדש שם. וכעין זה בחדושי הנצי"ב. וע"ע בית ישי קיט, ג).

יש להעיר שמלשון רש"י אין נראה שפרש כן בהשוואת הגמרא, אלא כמו שכתבו התוס' בדעתו שרבי יהודה הולך לחומרא בהקרבת אנינות. ואם כפי הפירוש הנזכר, היה לו לרש"י לומר בפשיטות כשם שגזר כהן הדיוט שמה יאכל, כמו כן יש לגזור ככהן גדול שהרי חשש אכילה שייך בשניהם במדה שוה.

ונראה שזה שדחקו לרש"י לפרש כפי שפרש, כי רבי יהודה אמר 'מניח עבודתו ויזא'. וכבר תמה באבי-עזרי שם מדוע יצא, והלא לשיטת הרמב"ם אסור ביציאה מהתורה. ודחק לומר שמה גם זה נכלל בגזרה, שלא יימצא במקדש שמה יבוא לאכול. וזה תימה, שמפני חשש אכילת קדשים באנינות, אתה מעבירו בידים באיסור מיתה של יציאה בשעת העבודה – הלכך על כרחך לומר שלרבי יהודה אין איסור יציאה לכהן שמת לו מת, מפני שלשיטתו אכן חלה עליו אנינות, ולכן סובר שאסור לו לעבוד מדין תורה. ומה שכתב הרמב"ם שלא יצא, היינו רק לרבי יוסי שסובר שאסור ביציאה [ולכך לא חלה אנינות, ולכן גומר עבודתו אפילו כהן הדיוט – לפרש"י, וכמו שהסביר באבי-עזרי].

נמצא תורף מחלוקתם הוא, לרבי יהודה אנינות חמורה שהיא חלה על כהן בשעת עבודתו, ולרבי יוסי אינה חמורה לחול עליו. וזהו שהקשו בגמרא שלא מסתבר לומר בדברי רבי יהודה שיביאו כהן גדול מביתו לעבוד כשהוא אונן שהרי הוא זה המחמיר באנינות וסובר שאנינות חלה על כהן כשהוא עסוק עבודתו. באור נוסף לפרש"י – בחדושי הריטב"א.

*

'כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל' – 'כי רק בשעת עבודה נדרש ממנו לבטל את רגשות הכאב הפרטי – מפני דעת ה' שבלב האומה; והן זו כל עצמה של משמעות העבודה. לא כן בשעת אכילה. כי האכילה נועדה להעלות את ההנאה הסובייקטיבית לדרגת עבודה סמלית. אך האונן על כורחו שרוי בצער, ומבחינה סובייקטיבית לבו כואב; ואי אפשר לו להגיע לכלל אותה שמחה שאכילת קדשים באה לתת לה ביטוי' (פירוש רש"ר הירש שמיני י, ג).

דף יד

זמי גזר רבי יהודה שמה יאכל והתנן רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמה תמות אשתו, ואי מייטא אשתו עביד עבודה ולא גזר רבי יהודה שמה יאכל?'. היה אפשר לתרץ, שונה כהן גדול ביום הכפורים שאין העבודה כשרה אלא בו ובוה לא גזר רבי יהודה למסור עבודתו ביד אחר שלא פירש שבעה ימים. אלא שהגמרא מתרצת תירוץ טוב יותר (ראשונים).

'כיון דיום הכפורים הוא דכולי עלמא לא קא אכלי, הוא נמי לא אתי למיכל, הכא דכולי עלמא אכלי, הוא נמי אתי למיכל'. כעין זה מצינו בפסחים (יא), שלדעת רבי יהודה יש לגזור שלא להתעסק בדברים האסורים שמא ישכח ויאכל, מלבד באיסורים שאדם בודל מהם, לא גזר (וע"ע בהגהות מצפה איתן).

'נהי דאנינות לא חייל עליה, אטרודי מי לא מיטריד'. רש"י מפרש שאסור לכהן כזה הטרוד בצערו לאכול קדשים, מפני שצריך לאכלם בשמחה [והרי נאמר במעשר לא אכלתי באני ממנו וכל שכן בקדשים. עפ"י רבנו אליקים]. ופירש הריטב"א: לא בכל צער דעלמא אלא בכגון זה שלבו דוה עליו מחמת מיתת שארו-לשעבר, שהרי מחמת הצורך גירשה – לכן נחשבת זו לאנינות, הגם שמצד הדין אינו 'אונן'.

ומבאר בסוגיא שאיסור זה מדאורייתא, שלכך הקשו לגזור שמא יאכל. וכן הוכיחו אחרונים ז"ל. ויש מי שכתב שכהן הדיוט שמתה עליו גרושתו כגון זה והוא טרוד בצערו – אסור לעבוד עבודה הגם שאינו 'אונן' על פי דין, אם כי נראה שבדיעבד עבודתו כשרה (עפ"י חדשים ובאורים).

ואולם התוס' ישנים ועוד ראשונים חולקים וסוברים שטירדת הרשות אינה פוטרת או אוסרת באכילת קדשים, כשם שאינה פוטרת משאר המצוות. וכוונת הגמרא היא שבגלל טרדתו בצערו לא ישים לב ויבוא לאכול ביום הכפורים.

ע"ע משא ומתן בדין זה ובמקורו ובבאר הסוגיא, במשנה למלך ביאת מקדש ב,ו; ספ"ג דאבל; שער המלך מעשה הקרבנות ספ"ג; מגן אברהם תריב; שו"ת דובב מישרים ח"א סוס"י קיב; חדושי הנצי"ב ושפת אמת; חדושי ר' אריה לייב ח"ב לא (עמ' עט); בית ישי קיט.

'מקריב את הראש ואת הרגל' – הם האברים הקרבים ראשונה בתמיד – והכהן הגדול מקריב חלק בראש (רבנו אליקים ועוד).

ע"ע על דרך הרמז בספר 'עבודת ישראל' ליום הכפורים.
[נראה שצ"ל ברש"י: 'מקריב חלק בראש – רש"א הוא...']

'מאן תנא, אמר רב חסדא דלא כרבי עקיבא דאי רבי עקיבא הא אמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו – היכי עביד עבודה?... אביי אמר: אפילו תימא רבי עקיבא, דעביד עבודה כוליה יומא, ולפניא מדו עליה וטביל ועביד הערב שמש'. ורב חסדא שלא פירש כן – מפני שסבר שההזאה היתה נעשית בבוקר, בדומה להזאה שבמילואים (חדושי הנצי"ב. וע' גם בפירוש רבנו אליקים שההנחה הפשוטה היתה שמוים בבוקר).

לפי זה נראה שאפילו לאביי, לדברי חכמים שהזאה אינה מטמאת, יש להזות עליו בבוקר, ורק לרבי עקיבא יש הכרח לדחות ההזאה. וכן יש לדקדק מלשון התנ"י להלן יט. ד"ה לבהדי.

עוד אפשר לבאר טעמו של רב חסדא, כיון שאנו מחזרים על מעלות טהרה ומרגילים אותו בהן, אין סברה לטמאותו בכל יום ושיעבוד למחר, שאין זו ממדת הזהירות ליטמא ולסמוך שיטבול. והיה ראוי להרגילו להתרחק מעבודה במשך הימים שהוא מיטמא בהם בכל יום (עפ"י חזון איש קכו, יד. ובדומה לזה בספר חדושים ובאורים. וע' הסבר נוסף בחדושי רעק"א).

'אלא מאי מזה – נושא... מאי טעמא כתיב מזה, הא קמ"ל דבעינן שיעור הזאה'. המפרשים הקשו מנין שהנושא טמא, שמא 'מזה' דקרא היינו נוגע והוציאו הכתוב בלשון 'מזה' לומר שאם יש בו שיעור

הזאה טעון כיבוס בגדים, ואם לאו – אינו טעון כיבוס בגדים (עתוס'. ורעק"א נשאר בצ"ע).
 ויש לומר בפשוטו שאין לעקור 'מזה' מפשוטו, והלא המזה אינו בהכרח נוגע במים אבל הוא נושאם.
 וקבלו רבותינו שמקרא זה אינו מדבר בהזאת טהרה [ויש לכך גם סימוכים לא מעטים מלשון הכתובים],
 אלא בשאר הזאות כלומר בכל מסיט ומזיז את המים (עפ"י פרוש רש"ר הירש; חדושים ובאורים. ע"ש שהראו על
 פי פשט המקראות שצריך לפרש כן).

(ע"ב) 'כאן בהטבת שתי נרות כאן בהטבת חמש נרות'. סדר הטבת הנרות בהרחבה לשיטות הראשונים השונות
 – נתבאר בתמיד ל.

*

'... אבל הנכון לפי מה שהזכרתי למעלה שופרה אדומה קצתה קדש וקצתה חול; קצתה חול
 בהעבירה רוח הטומאה, וקצתה קדש שכתוב קראה 'חטאת' ולכך עשו בה מעלות יתרות על
 שאר הקדשים. ועל כן היא מטמאה את הטהורים מצד קדש שבה ומטהרת הטמאים מצד חול
 שבה בהעבירה רוח הטומאה מעליהם...' (רבנו בחיי חקת).

*

'ענין טומאת מת הוא כי 'אין מיתה בלא חטא' (שבת נה.). והגוף המת שייך לנפש שחטאה ומעידה
 על תוקף החטא, ונגיעה כלשהי פועלת על פנימיותו של האדם החי ומכניסה טומאה בלבו.
 והאדם עולה מזה על ידי מי חטאת, מפרה אדומה שנעשה אפר, זכר לחטא העגל. והיינו ביטול
 גמור של החטא וענינו. אבל לטהור, גם זכר ביטול החטא מטמא כידוע, שעל כל פנים זוכר גם
 את החטא (כדברי האריז"ל הידועים שכתב להיזהר בוידויים שלא יהרהר בחטא עצמו) וולכן
 כל העוסקים בשריפת הפרה מיטמאים, וכן כל העוסקים בשריפת פרים הנשרפים והמשלח את
 השעיר לעזאזל, וכן הנוגע במי חטאת שלא על מנת להזותם על טמא, אבל המזה מי חטאת
 לטהר טמאים אינו נטמא – כי היורד קצת כדי להעלות אחרים ועושה בזהירות וצניעות
 הדרושות, אינו נפגם (מתוך מכתב מאליהו ח"ד עמ' 172).

דף טו

'מערב ועד בקר... אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו בלבד'. אין הכוונה שהיא עבודה
 שכשרה מערב עד בקר – שהרי מצות הדליקה בין הערבים ככתוב, ואם המתין עד הערב כבר ביטל
 מצות עשה [אלא שמכל מקום חייב עדיין להדליקה, וכמו נר שכבה – מדליקה כל הלילה. כנמנחות פה
 – ע' שו"ת הרשב"א עט שט].
 ואפשר לפרש שזה שאמר 'כשרה מערב עד בקר' – שאם לא הדליק מדליק כל הלילה. וכן פירש השואל
 בתשובת הרשב"א (שט).
 אבל הרשב"א שם השיב שאין הפירוש כן שהרי למדו מן הכתוב הזה שהדלקת הנרות היא עבודה